

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2020. gada 7. maijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Daiga Rezevska un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Rīgas apgabaltiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 79/2020),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja pēc būtības lūdz Satversmes tiesu atzīt:

1.1. Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmo daļu (šeit un turpmāk – redakcijā, kas bija spēkā no 2008. gada 4. jūlija līdz 2016. gada 7. martam), ciktāl tā nosaka energoapgādes komersanta tiesības uz kompensāciju, (turpmāk – apstrīdētā likuma norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 64. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no personas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža;

1.2. Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumu Nr. 85 “Dabaszāģes piegādes un lietošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 85) 98. punktu un 100. punktu, ciktāl tie nosaka energoapgādes komersanta (sistēmas operatora) tiesības uz kompensāciju, (turpmāk – apstrīdētās noteikumu normas) par

neatbilstošu Satversmes 64. pantam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, kā arī apstrīdētajai likuma normai un spēkā neesošu no personas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Apstrīdētā likuma norma noteica: “Ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par dabasgāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabasgāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, enerģijas lietotājs samaksā energoapgādes komersantam par izlieto to dabasgāzi, kā arī kompensāciju. Kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību, nosaka Ministru kabinets.”

Noteikumu Nr. 85 98. punkts noteica: “Ja sistēmas operators konstatē un pierāda līdz tiesisku pierādījumu ticamības pakāpei šo noteikumu, dabasgāzes piegādes līguma vai sistēmas pakalpojuma līguma pārkāpumu, kas radies lietotāja darbības vai bezdarbības dēļ un kura dēļ lietotājam ir samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, lietotājs samaksā par patērēto dabasgāzi, kā arī kompensāciju saskaņā ar sistēmas operatora izrakstītu pretenziju par līgumsaistību izpildi. Lietotājam ir pienākums laikus un pilnā apmērā norēķināties ar sistēmas operatoru.”

Savukārt Noteikumu Nr. 85 100. punkts paredzēja, ka “sistēmas operators šo noteikumu 98. punktā minēto kompensāciju nosaka, reizinot šo noteikumu 99. punktā noteiktajā kārtībā aprēķināto patērētās dabasgāzes daudzumu ar dabasgāzes tirdzniecības tarifu divkārtšā apmērā”.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā tiesas pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei, bet saskaņā ar minētā panta 3. punktu – lietas par Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir citstarp tiesai, izskatot civillietu. Saskaņā ar šā likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktu pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot civillietu apelācijas instancē, uzskata, ka norma, kas būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir civillietā, kurā energoapgādes komersants, pamatojoties uz apstrīdēto likuma normu un apstrīdētajām noteikumu normām, cēlis prasību par parāda piedziņu pret juridiskām personām (dabasgāzes lietotājiem, kas nav mājsaimniecības lietotāji). Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā likuma norma nepietiekami skaidri nosaka Ministru kabinetam piešķirtā pilnvarojuma apjomu un galvenos virzienus. Apstrīdētās noteikumu normas esot izdotas, pārkāpjot likumdevēja pilnvarojumu, tādējādi tajās ietvertais tiesību uz īpašumu ierobežojums neesot noteikts ar likumu, turklāt tas esot nesamērīgs. Tādēļ Pieteikuma iesniedzēja nolēmusi iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā un apturēt tiesvedību minētajā civillietā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot tam Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai 1) prasījums formāli ir izspriests, 2) prasījums ir mainījies pēc būtības, 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

Satversmes tiesa 2020. gada 20. martā ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2019-10-0103 “Par Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 “Dabaszāģes piegādes un lietošanas noteikumi” 56., 58. un 87. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam)” (turpmāk – lieta Nr. 2019-10-0103).

Šajā spriedumā Satversmes tiesa citstarp vērtēja apstrīdētās likuma normas atbilstību Satversmes 64. un 105. pantam, ciktāl šī norma attiecas uz mājsaimniecības lietotāju.

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esošajā civillietā energoapgādes komersanta prasība par parāda piedziņu nav celta pret mājsaimniecības lietotājiem, bet gan pret enerģijas lietotājiem, kas nav mājsaimniecības lietotāji, tādējādi pastāvošās tiesiskās attiecības atšķiras no spriedumā lietā Nr. 2019-10-0103 izvērtētajām tiesiskajām attiecībām.

Līdz ar to pieteikumā ietveto prasījumu izvērtēt apstrīdētās likuma normas, ciktāl tā attiecas uz dabaszāģes lietotājiem, kas nav mājsaimniecības lietotāji, atbilstību Satversmes 64. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam nevar uzskatīt par jau izspriestu.

7. Tiesas pieteikumam jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ pantā noteiktajām prasībām.

Pieteikums ir formulēts motivēta lēmuma veidā, tajā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts, kā arī juridiskais pamatojums par apstrīdētās likuma normas, ciktāl tā attiecas uz dabasgāzes lietotājiem, kas nav mājsaimniecības lietotāji, iespējamo neatbilstību Satversmes 64. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, kā arī par apstrīdēto noteikumu normu iespējamo neatbilstību Satversmes 64. pantam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un apstrīdētajai likuma normai. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai.

Līdz ar to pieteikumā ietvertie prasījumi atzīt apstrīdēto likuma normu, ciktāl tā attiecas uz dabasgāzes lietotājiem, kas nav mājsaimniecības lietotāji, par neatbilstošu Satversmes 64. un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un apstrīdētās noteikumu normas par neatbilstošām Satversmes 64. pantam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, kā arī apstrīdētajai likuma normai atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumu Nr. 85 “Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” 98. un 100. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā līdz

2016. gada 7. martam)” pēc Rīgas apgabaltiesas pieteikuma (ieteikums Nr. 79/2020).

2. Uzaicināt institūcijas, kas izdevušas apstrīdētos aktus, – Saeimu un Ministru kabinetu – līdz 2020. gada 7. jūlijam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstus ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova